

Tématem této povídky je emigrace a odloučení. Přečetl jsem si ji kdysi ve sbírce Phoenix Irish Short Stories, která vychází každý rok. Už si nepamatuju, ze kterého roku je tato povídka, ale koho by zajímalo přečíst si ji v originále, určitě ji při troše hledání najde. Originál se jmenuje Counting the Days.

Emma Donoghue

## Počítám dny

Jane Johnsonová se opírá o zábradlí na lodi *Riverdale* a dívá se na říční deltu. Počítá dny: před pěti dny se nalodila v Belfastu a za den se vylodí v Québecu. Proviat by býval téměř stačil, nebýt horka a plísně. Henrymu to vloni, za bouřek, trvalo osm týdnů. Zítra už bude vedle něj.

Během cesty Jane zjistila, že k dokonalosti jí chybí hodně. Před dětmi se to snaží zakrýt, ale je neklidná jako kůzle. Ze všech zel jí na palubě nejvíc vadil nedostatek zpráv. Nikdo jejich společnost neopustil, kromě jednoho starého pána, který před týdnem umřel na podvýživu. Nikdo nepřibyl, pokud ovšem člověk nepočítá mrtvý porod v kormidelně. O drby se tady stará leda šum větru a chechot racků. Pasažérům nezbyvá než hádat, co se mezitím stalo na suché zemi, která je teď pro ně rozpůlená jako jablko. Na jednom břehu příbuzní oplakávají horizont, za kterým *Riverdale* zmizela, na druhém jiní nedočkavě vzhlížejí. Tak tomu alespoň pasažéři věří. Čemu jinému mají věřit, na hřbetě téhle dřevěné velryby?

Jane sahá do vnitřní kapsy, vyndává dopisy a svléká z nich pásku. Je jich tak málo, jenom podráždí chuť. Hned ten první, se známkou *Západní Kanada*, jí Henry poslal až po čtrnácti dnech. Chtěl prý počkat, až bude mít nějaké dobré zprávy, *něco optimistického*, ten hlupák. Jako kdyby Jane potřebovala nějaké zprávy. Potřebuje jen jeho rukopis, zmačkaný od cesty přes oceán.

--

Henry Johnson se opírá o ohradu v Montréalu a čte si pomačkaný dopis. *Pořád na tebe myslím, že až se s tebou zase uvidím*, píše mu jeho žena. Ta její gramatika! Nejradši by jí naplácal, a objal ji, a brečel.

Měl by být v obchodě a pomáhat s obsluhou poledních hostů, ale potřeboval se jít ven nadýchat čerstvého vzduchu. Snad ho uklidní denní světlo a dlouhé stíny stromů. Snad je jen trochu nervózní z cesty po Svatém Vavřinci do Québecu, která ho dneska večer čeká. Až se z ní vrátí, bude zase otcem rodiny.

*Drahý Henry, až se ty a já setkáme, budeme si toho mít moc co říct.*

Nechápe, proč se mu protáčí žaludek. Celý den je mu nějak slabo. Teď jako by ani neměl sílu vzdát se opory té ohrady. Ve dřevu jsou zakousnuté zuby loňské zimy a kolem drkotá kočár. Vozkův bič se Henrymu zakusuje do uší.

Nervy má pod kůží napnuté jako pavučinu. Projevují se na něm snad měsíce cestování a žití z ruky do úst? Henry už není nejmladší. Je starší, než známý podvodník z jejich města, který před rokem také opustil domov a dluhy. Ale je silnější. Konec špatným časům! Teď bude přesně tím manželem, jakého si Jane zaslouží.

--

Ldyž se koncem května škrábala na palubu, Alex šel za ní, křečovitě se držel jejích sukní, a Mary jí visela na krku. Už první týden v červnu vzduch kolem nich zhoustl. Na dvacet liber za kajutu si vyžebala od všech příbuzných, které alespoň vzdáleně znala. Bydlí v ní se dvěma postaršími faráři. Ve vzduchu je pořád zvláštní smrad, ale teď je cokoliv lepší než domov. Na lodi aspoň nemusí zavírat dveře na petlici a bát se, když na ně někdo zaklepe.

Píše se rok 1849, a v takovém roce je lepší na domov nemyslet. Město Antrim jako by zavíralo oči. Většinu z těch, kteří nejsou mrtví, vyhnali z domovů. Ostatní stěží vyjdou s penězi a přežívají za zavřenými dveřmi. Když se nad tím Jane zamyslí, přijde jí zvláštní, jak tomu všemu chybí vyvrcholení: kde je ten šťastný konec, po čtyřech letech trápení?

Dole v kouřovém světle kajuty se Jane choulí na palandě, oči má zavřené a hledá svoje lepší já. Ještě že má pro sebe a svoje děti slušné spaní, ne jako někteří pasažéři, kteří spí v náhradních plachtách. A proč si vůbec dělat z odjezdu do daleké země výčitky? Její strýc to udělal už před lety, udělali to i tchán, bratr a dvě sestry. A manžel. Nechala ho odejít, nechala ho třináct měsíců bez někoho, kdo by mu pral košile. Co je to Jane za ženu?

Zvenku bije o sklo černá voda a Jane na klíně utěšuje plačící dítě. Mít větší strach z cesty než z odloučení, je to tak v pořádku?

Henryho dopisy jsou někdy tak okatě optimistické, až je jí z toho těžko. *Za bouřky to s námi trochu cloumalo*, poznamenal po bouři u Liverpoolu. Papír je nasáklý solí, voda se přelévá přes palubu a málem loď potopila. Není jeho hrdinství jen fikce, ptá se někdy Jane? Když jí psal, že za bouřky nezpanikařil, zatímco papeženci kolem něj házeli svčenou vodu na vlny, koho se tím snažil uklidnit, přesvědčit? *Věděl jsem, že jestli se potopíme, musím to brát na lehkou váhu, protože křik mi stejně nepomůže.*

--

Všichni ho mají za veselého patrona - ostatní chlapi v obchodě, jeho francouzská domácí, farmáři, u kterých pracoval za stravu a za byt. Henry Johnson si dává záležet na tom, aby si to o něm lidé mysleli. Prozřetelnosti se musí vděčnost aspoň předstírat, tak to vidí Henry.

Asi by ho překvapilo, kdyby mu někdo řekl, že ho vlastně šíří zlost. Nebo ho spíš pohání, rozkládá všechno, co mu stojí v cestě: šestistopové závěže, únavu, lhostejnost, zoufalství, samotu. Ve vnitřnostech mu hoří zlost, která ho hřeje. Nebo přinejmenším udržuje v dostatečné teplotě na to, aby přežil.

Za to, že se dostal až sem, přikládá Henry zásluhu Prozřetelnosti; ale stejně tak bychom mohli říct, že ho sem přivedla zlost. Hlavně ze zlosti opustil Antrim. Zlost ho přenesla přes půlku světa a zlostí oseje tuhle širokou zemi.

Právě teď mu ve vnitřnostech hoří ještě něco, a on neví, co to je. Bolí ho špičky prstů. Tlačí jimi do zdi obchodu, kde by měl teď obsluhovat hosty. Znovu myslí na Jane. Všechno bude zase v pořádku v tu chvíli, kdy vystoupí z lodě. V Irsku ve vězení si ji vysníval ze stínů: tuhou zástěru, světlé vlasy pod sítkou, srdečný smích. *Drahý Henry, doufám že se příliš nezabýváš minulostí a díváš se hlavně do budoucnosti.*

--

Jeho dopisy se nedbale zmiňují o *šesti týdnech pochodu a pěti stech mílích*. Některá místa, ze kterých nebo o kterých píše, znějí povědomě - Lucan, Hamilton, Nový Londýn, kde má Jane sestry - ale ostatní chutnají jako nějaké cizí ovoce: Niagara, Montréal. Québec se jmenuje cíl její cesty, ale Jane netušila, jak se to vyslovuje, dokud jí to neřekl farář z protější palandy. Jede do nového světa a zná z něj jen slova na papíře.

Řeka se kolem lodě začíná zužovat. Jane se dívá na zelené kopce, na pole posetá chalupami a na kostelní věže. *Měl jsem pocit, jako bych se skoro vracel domů*, píše se v jednom z prvních dopisů od Henryho. V jiných dopisech je ale mezi řádky patrná cizost téhle země. Píše o obrovských vodopádech, o Indiánech, o stromech, ze kterých vytéká šťáva. Říká, že v téhle zemi se nemusejí před nikým klanět: *Sluha tady jí s pánem u stejného stolu*. Ale na jednu obálku připsal: *Přivez pistoli*.

--

Odpoledne se mění v večer a Henry se stále ještě nehnul zpozadu obchodu. Takhle špatně už mu nebylo od té doby, kdy přestal s alkoholem.

Dopisy od jeho ženy nepřipouští žádné pochyby. Jeho matka doufá, že se Henry časem vrátí do staré vlasti, píše Jane. Rodiče jí radí, aby ještě nejela. Přála by si, aby si Henry našel stálé zaměstnání a mohl poslat peníze. Jednou rukou nabízí a druhou bere. *Stačí když řekneš a přijede hned, ať mě tam čeká cokoliv.*

Henry se otáčí zády ke zdi a zvrací do křoví. Temné listy se chvějí. Nějaký cizí druh. Henry neví, jak se ta rostlina jmenuje.

--

Jane pere v kbelíku Mariiny plíny a zkouší si představit zemi, která leží před ní. Loď se zhoupne a hnědá voda z kbelíku ji potřísní sukni. Chce se jí zaklít, ale místo toho odejde na palubu, nechá sukni uschnout a vyčistí špinu kartáčem. Na slabost není čas. Co má nabídnout Henrymu, když ne schopnost vzdorovat překážkám?

Ona ho vlastně potřebuje víc, než on potřebuje ji. Za poslední rok byl dobrodruhem; ona zůstala jen ženou bez muže. Občas se na Henryho zlobí za to, že odešel, že byl schopný a ochotný se v cizí zemi obejít bez ní. Ale taková už je její povaha: krátký záchvat zlosti, který nikdy nevyplave na povrch. Zlost na cit, který zavazuje.

--

Henry si utírá zhořklá ústa kapesníkem, který mu vyšila Jane před dvěma Vánoci. Asi se po letech znovu hlásí jeho žaludeční potíže. Listuje zažloutlými dopisy a hledá nějakou kouzelnou větu, který by ho uklidnila. Ale nalézá jen: *Mohl bys mi psát častěji!* Neví snad Jane, jaké to je, být tolik tisíc mil od domova, kde mu nikdo nenabídne šálek čaje nebo slovo útěchy?

On ji vlastně potřebuje víc, než ona potřebuje jeho. Podezírání ji, že si svoji novou nezávislost užívá. Stále častěji mu píše až poté, co učinila rozhodnutí, ne předtím. Zlosti mu otéká hrdlo, žaludeční šťávy cítí až v ústech. Ale uvědomuje si, že jeho vztek je jenom příznak odloučenosti, manželství napjatého přes oceán jako šlacha, dálky, kterou musí láska překlenout. Každá stránka té lásky je stojí libru a čtyři pence, platí se předem.

--

Děti se dožadují jídla. Však ono je to nezabije, přečkat ještě jeden den. Jane se k nim přikrčí a tiskne je k sobě kolem pasu, jako by z jejich žaludků chtěla vytlačit hlad. Alex i Mary mají bledě rezavé vlasy jako ona. Jejich tři hlavy se k sobě tulí jako liščata.

Na druhém boku paluby vidí Jane dvě ženy, které nastoupily v Liverpoolu, jak se navzájem drží, jako by čekaly, že je každou chvíli vlna spláchne do vody. Jedna z nich se ohne přes zábradlí a zvrací do moře; druhá čeká s kapesníkem, kterým jí potom otře ústa. Jane jim závidí, že mají jedna druhou. Z dětí už je unavená, dokonce i z těch vlastních; chce rameno dost vysoké na to, aby se o něj mohla opřít. Chce paže stejně silné jako ty svoje.

--

Henry se pokouší dojít do svého bydlení. Znovu se shýbá a dává na prašnou ulici, jako by se zbavoval třinácti měsíců sebelítosti. Kolemjdoucí dáma si musí vyhrnout sukni. Nějaký farář mu lámanou angličtinou říká, ať jde domů. Henry nemá sílu na odpověď. Necháává hlavu sklesle viset a zaměřeným zrakem přejíždí dopisy od Jane.

*Odpust' mi, jak ošklivě a nešikovně píšu,* napsala. Jako by každé slovo nebylo vinno.

Henry odvrátí obličej od dopisu a zase zvrací, ačkoliv už nemá co. Jenom hořký vzduch. Až ze sebe vydává všechny minulé chyby, snad po nich zůstane místo, které potom zaplaví štěstí.

Jeho střeva začnou zběsile pracovat. Zkouší utíkat. Výkaly se mu rozstříknou do spodek a Henry upadne. Stydí se, ale nikdo si ho nevšímá. Lidé na ulici pospíchají za svými vlastními záležitostmi. Henry schová dopisy do košile, rozepne šle a stáhne si kalhoty, aby si na ulici vyprázdnil střeva. Bolesti jako by nebyl konec; černá voda z něj exploduje ven. Ze silného těla se stal pytel špíny.

Konečně si zase natáhne a zapne kalhoty, jako zbytečný ústupek dobrým mravům, a klopýtá dál po ulici. Ale stahy střev ho rozetnou vpůl, jako rány od nějakého neviditelného nepřítel.

Soumrak ho zastihne ležícího v kaluži vlastních tělesných šťáv. Nemá sílu se omluvit, když se nad ním zastaví jakási žena. Žena se rychle vzdálí a volá něco francouzsky. Henrymu se zdá, že rozeznává slovo pro zlost. Kdo se zlobí? Pak ho žena řekne ještě jednou a Henry to slovo pozná jako svoje vlastní jméno.

--

Světla zhasínají a Alex si sám sobě povídá nějakou pohádku o medvědech a lovcích. Mary kope do zábradlí a naráží do něj tělem, jako by chtěla proklouznout do moře. *Na tebe a na děti jsem nepřestal myslet ani jednou za tu dobu, co jsem pryč.* Jane naučila maličkou říkat *Dida*, první jméno, kterým umí oslovit otce. Mary nemá tušení, co to slovo znamená a hraje si s jeho zvukem jako zpěvný pták. Ani jedno z dětí není dost staré, aby pochopilo, že právě opustili jedinou zemi, kterou měli, aby se usadili v nové. Budou z nich Kanadáné - Jane si to slovo pomalu předřikává. Není to ale jejich volba. Mají snad nějakou volbu, když znají jen to, před čím utíkají a když je Henry vede svým nevyčerpatelným elánem do temnoty?

--

Cholera, tak to ta paní řekla. Henry zlehka přikývne. Je zamačknut do nemocniční postele jako list do knihy. Průjem skončil a zvracení taky. Už nemá co by vydal. Všechny svoje tekutiny daroval téhle cizí zemi.

Cholera, ztělesněná zlost, hořící zápalná šňůra ve vnitřnostech, žluč šířící se těly těch, kteří zůstávají i těch, kteří jdou dál. Choroba, kterou dobře znají tuláci hnaní ze země do země, z města do města, kteří pijí tu samou vodu, kterou se myjí.

Nemocnice se zaplňuje, sestry pobíhají jako posílčci. Každému nově příchozímu nadělí čtyřicet kapek opiové tinktury. Podle vzhledu ostatních Henry usuzuje, že má propadlé tváře, oči utopené v důlcích a modravě bledou tvář; jako by všichni byli součástí velkého vaříčího se moře.

Zavírá oči. Zavírá i uši, aby neslyšel dávení a konvulze všude kolem sebe. V myšlenkách si čte úryvky z dopisů. *Teď už nás čekají jen ty nejlepší časy.*

Teprve nyní si uvědomuje, že umírá.

Přijde mu to jako úleva. Upadne do polospánku.

Ví, že by se měl modlit. Jeho Bůh ale není sentimentální, jeho Bůh je soudce. Nemá čas na modlitbu, kterou se Henry už dávno obrací jak na svoji ženu, tak na svého Stvořitele: *Udělej mě tím, čím jsem zatím nedokázal být - dobrým a starostlivým manželem.*

--

Za úsvitu je Jane zpátky na palubě. Přijeli k zelenému ostrovu, břehy má pokryté vegetací. Z přístřešků stoupají šedé sloupy kouře.

Jmenuje se prý Grosse Isle; nemocní se tady musí vylodit. Loď se zastaví jenom na chvíli, nemocní jsou tady jen ty dvě dámy z Liverpoolu. Jane se dívá, s úlevou i se soucitem, jak se jejich člun kolébá ke břehu. Cítí kolem sebe svoje zdraví jako hustý kabát.

Skunce už je vysoko, když spatří opevněné město, jak na ostrohu ční do moře jako strážcová zbraň. Fikce, která ji celý rok živila, se má teď stát realitou. Při pohledu na její věže se Jane nechává unést city. Vždyť už byla statečná dost dlouho.

Brzo bude Henry stát vedle ní, ponese děti, bude jim ukazovat všechny sluncem zalité zajímavosti a přitom bude mít oči jen pro ni. Vynahradí jí všechno čekání. Jane hladově zalistuje dopisy, hledá jednu konkrétní větu, jeho sladké přiznání, že se nikdy neměli odloučit. *Ale nenech se odradit, drahá Jane.*

Dnes ráno si poprvé dovolí přiznat, jak je hladová, dovolí si plakat před dětmi. Ale hned si slzy setře, musí přece vidět doky a žebříky, které je za chvíli vysvobodí z lodního vězení.

--

Henry vypluje z bezvědomí a přemýšlí, co Jane udělá, až vystoupí z lodě a on tam nebude. *.S. Drahy Henry, nezapomeň nám přijít v Quebecu naproti. Co zvítězí, panika nebo zlost? Už jí nemůže ani poslat dopis, ve kterém byl vysvětlil smutný konec celého příběhu. Bude si ho muset sama domyslet z jeho nepřítomnosti, vyložit si ho z francouzských obličejů na břehu, číst smrt ve žlutých vlajkách, kterými se označují zdravotnické stanice.*

Kam půjde? Snad se nad ní smiluje imigrační úředník a zaplatí ji cestu do Nového Londýna. Henry se modlí, aby Jane šťastně překonala horkem se chvějící pláň, letní bouřky i torontské bahno do pasu a dostala se k sestrám dřív, než udeří zima tak krutá, jakou ona nikdy nepoznala. Za jak dlouho se dozví s jistotou, že je z ní v šestadvaceti vdova? Bude mu do té doby psát dopisy, přemýšlí Henry? Ale ne, je to praktická žena; nepsala by bez adresy. Proto si ji vybral: spoluputovníka bouřlivým světem, kámen ve skále.

--

Jane se opírá o zábradlí a myslí na to, že z obličeje jejího manžela určitě zmizel pohled hnané zvěře, který na něm doma občas pozorovala. Jaký chvastounský dopis jí jednou napsal! *Jsem o 14 liber těžší, než když jsem odjel. Můžu klidně jít do lesa a podseknout strom.* Ale hodně přece zůstane nezměněno: jeho černé oči, jeho lokny, způsob, jakým ji sevře.

Snad s sebou přinese nějaké jídlo.

--

Jak bude Jane žít, ptá se Henry sám sebe přes záclonu horečky? Začne podnikat se svými sestrami? Nebo si najde nového manžela a otce, nějakého pomalého Ira, který bude dvakrát tak starý jako ona?

Bude stále počítat dny, které musí strávit bez Henryho?

--

Bude tam stát na doku. Henry vždycky čeká někde na konci jejích cest. *Bez tebe nebudu nikde klidný,* napsal jí v dopise, kterým ji konečně přemluvil, aby jela hned a nečekala další měsíc. Vždyť kdo ví, co se mezitím může stát. *Drahá Jane, udělám cokoli se dá, abys byla šťastná. Opuště mi všechno, co jsem předtím udělal špatně.* Každý dopis je

podepsaným a zapečetěným slibem. Všechny končí stejně: *Tvůj až do smrti věrný a milující manžel.*

--

Kůži má studenou a mokrou jako ryba; všechna voda, která mu v těle ještě zbyla, je teď venku. Henry si olizuje rameno. Pomalu klesá pod všechny úrovně, které se ještě dají považovat za lidské. Klouže do oceánu; nebude přece čekat, až se její loď dotkne břehu. Vypluje jí naproti, bude kolem lodi kroužit jako delfín a ona se bude smát hlasitěji než racci.

Henry zavírá oči a vplouvá do temnoty.

--

Jane hledí na přístaviště, kde se hromadí davy. Ta černá tečka, která stojí tak klidně, to bude on. Henry má lepší zrak a už ji určitě našel. Pohled lásky přece překoná všechny dálky.

---

Překlad: Michal Boleslav Měchura  
[valselob@hotmail.com](mailto:valselob@hotmail.com)